СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 192. Ню Йорк і Джерзі Ситі, субота, 29. вересня 1945. No. 192. New York and Jersey City, Saturday, September 29, 1945. Vol. LIII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.

ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

МОЛОТОВ ДАЛІ НАСТОЮЄ, ЩО БІЖЕНЦІ МУСЯТЬ ВЕРТАТИСЬ

Так виглядає, пишуть американські кореспонденти, що тільки один советський комісар заграничних справ, Вячеслав Молотов, знає, яка була умова в Ялті щодо репатріяції советських громадян. Принаймні так представляє ту справу сам Молотов на нарадах Ради Міністрів Справ Закордоних Пятьох Потуг. Совети застерегли собі тепер у договорі з польським урядом у Варшаві, що всі біженці, що передше жили на схід від лінії Курзона, є советськими горожанами і мусять вертати під Совети. Молотов каже, що саме така була ухвала в Ялті. І домагається від британців, що такому толкованню угоди в Ялті ще найбільше опираються, щоби були допущені советські відпоручники до біженецьких таборів в британськім окупаційнім терені в Німеччині, щоб звідтам забрати до Советів усіх, що походять з земель на схід від лінії Курзона. Британці кажуть, що Росія не має права на таку примусову репатріяцію поляків та тих, що походять з балтійських держав. Далі кажеться, що многі з тих, яких силою забирають советські агенти, поповняють самогубство. Та московські „Ізвестія", помагаючи Молотови у його доманганях, пишуть так: „Чи демократія мусить попирати тих, що підпомагали фашистів і з ними співпрацювали?"

ВОРОШИЛОВ.

„Ню Йорк Сан", згадуючи за відомости з Парижа про те, хто буде наслідником Сталіна, каже, що ще й нині найпопулярнішою фігурою в Советах є маршал Клементій Ворошилов, років 65, що має буйну, романтичну минувшину. Є він найстаршим большевиком з старої ґвардії. Кажеться, що маючи років 12 навчився читати і писати від свого українського батька", та що другу світову війну заповів ще тому 20 років.

„КАРПАТОРУССКАЯ ЕПАРХІЯ".

„Свет" пише, що московський патріярх, привернувши Адамови Филиповському чин російського епископа з титулом архієпископа, поручив йому виготовити проект окремої Карпаторусскої Єпархії в Північній Америці. „Свет" не видить потреби це робити. Були на це причини давніше, а тепер, пише часопис, пора на „обєдинеeconіе", і то „національне" і „релігійне". А це значить, що має бути тільки одна Російська Православна Церква в Америці як органічна частина Великої Російської Церкви.

ВПІМНУЛИСЬ ЗА УКРАЇНСЬКИМИ БІЖЕНЦЯМИ.

В канадійськім парляменті, в Отаві, виголосив посол Антін Глинка апель у справі українських скитальців в Европі, що їх советська влада хоче змусити силою вертати під Совети. До розуму і сумління промовляючі слова посла Глинки попер сильними арґументами посол Волтер Тукер. Обидві промови стрінулись з прихильністю інших послів.

КОНЦЕРТ ТВОРІВ ВЕРИКІВСЬКОГО.

В травні відбувся в Киеві концерт, присвячений творам композитора Михайла Вериківського, що були написані в часі війни. „Гнів словян" це кантата на бас, хор і симфонічну оркестру. „Чернець" на бас і симфонічну оркестру, це композиція до слів Шевченка, в якій автор розкриває образ народного героя, Семена Палія. Симфонічна поема „Петро Сагайдачний" взята з джерела українських і татарських народних пісень. Крім тих великих творів, якими диригував сам композитор, були ще в програмі менші музичні твори. Співачка Л. Шафранівська мала чудово відспівати українські народні пісні.

ЩОБ НЕ ПОЖАЛУВАЛИ!

Комуністичний „Український Національний Фронт в Франції" прислав з нагоди свого зїзду привіт большевицьким У. Щ. Вістям, який кінчить словами: „Хай живе президент Труман! Хай живе ґенераліссимус Сталін!" За президента краю, в якому самі живуть, себто за ґен. Ґола не згадують... Теж сараки забули, що в американських комуністів Труман уже „імперіяліст", як сказав Фостер. Правда, Сталін скинув в Америці при помочі французьких комуністів Бравдера з трону, а поставив Фостера, але тепер може поскидати при помочі американських комуністів і тих, що шлють з Франції привіт „імперіялістови" Труману. Ще додамо, що якийсь Ткачук, що описує той зїзд у Франції, каже про делеґатів так: „Розходячись повторяли одні до одних: цю перемогу створив мудрий Сталін...!

Раб рабом! Теж і на вільній землі!

БИРНС ПРОБУЄ РАТУВАТИ НАРАДИ У ЛОНДОНІ

В Лондоні рознеслась чутка, що през. Труман вислав секретареви стейту Бирнсови телеграму, якою поручає йому поробити всі можливі заходи, щоби наради Ради Заграничних Міністрів були успішні. Далі кажуть, що Бирнс має новий проект, який має вигляди на успіх, себто на те, що Росія уступить і тим доведе до компромісу. Очевидно, що за те вона щось дістане. Тим „щось" має бути допущення Советів до контролі над Японією.

ХОЧУТЬ ДІСТАТИ ЇХ ДО КАНАДИ.

Канадійська „Будучність Нації" подає листа з Італії, в якому пишеться, що ті з західних українців, що далися намовити комуністичним аґітаторам і згодились вертати в Галичину, чи взагалі в Україну, зістали відвезені кораблем до Одеси, звідки їх відтранспортовано на Сибір, поділивши на групи та розділивши мужчин і жінок та дітей. Часопис відзивається до уряду від імені канадійських українців, щоб тих українців в Італії, а є їх там велике число в польській армії, спровадити до Канади, а праця для них знайдеться по українських фармах, чи деінде.

РОСІЙСЬКІ УЧЕНІ У ЛЬВОВІ.

На початку серпня прибула до Львова з Москви ґрупа російських учених. З цього приводу, як подають советські джерела, відбувся вечір, присвячений советській науці, а з доповіддю на тему „220 років Академії Наук Советського Союзу" виступив член Академії Наук Советського Союзу Капустинський.

До цього треба додати, що це мова про Московську Академію Наук.

ЗАЧИНАЄТЬСЯ ВІД СТАЛІНА.

У Львові за давної памяти цісаря Франц Йосифа тільки один офіційний календар, „Приятель Жовніра", видавався з портретом цісаря та якоюсь згадкою про нього, а тепер, як виходить перше число журналу „Радянський Львів", то, як подають большевицькі джерела, і таке треба „відкривати листом трудящих области до Сталіна".

ЯКБИ ТАК ДО СОВЄТІВ?

З корабля, яким відплив до Британії Ирл Етлон, ґубернатор Канади, та його дружина княжна Аліція, повівав жовто-блакитний прапор, бо такі є кольори гербу ґенерал-ґубернатора. Щастя, що не поплили до Советів, а то ще заарештувалиб як „жовтоблакитника"!

ПОЇХАВ РАДИТИСЬ.

Оскар Лянґе, що професорує в в Шікаґовськім університеті, виїхав до Варшави, щоб там порозумітись у справі обняття польської амбасади в Вашинґтоні. Заки стане амбасадором, мусить зректися американського горожанства, що його набув через натуралізацію.

ПОСОЛ ПРО ПОСЛА.

Антін Глинка, що зістав перевибраний послом до канадійського парляменту, згадує в ґазеті „Новий Шлях" за другого посла з українського роду — Федора Заплітного. Пише про нього так: „На вигляд наш нововибраний посол представляється як інтеліґентний і цікавий молодий чоловік. У розмові зо мною виявляв всі ознаки добрих прикмет. Він ставиться до своїх завдань серіозно й з розвагою, що є конечне у праці кожного посла. У вівторок 11. вересня я мав приємність слухати першої промови Федора Заплітного в парляменті. Він вивязався дуже добре й посли уважно прислухувалися до його першого виступу".

З ЛЬВОВА ДО СТАЛІНА.

Советська пропаґанда розголошує, що „з приводу першої річниці визволення Львова з німецької неволі, робітники, селяни й інтеліґенція Львівської области вислали до ґенераліссимуса Сталіна лист, в якому розказують про пережите лихоліття і про відбудову области". Пишуть, як „Львів розбудовується, стає культурним й індустріяльним містом". Лист, кажеться далі, підписало 349,405 осіб Львівської области.

От напрацювались чекісти, бож нагнати стільки люда, щоб підписали, то не так легко. А як самі попідписували, то й це праця!

ЧОМУ ТІЛЬКИ АМЕРИКАНКИ?

Пишучи про те, хто написав в Америці книжки про польських іміґрантів, польський часопис наводить кілька повістей, які написали американки. І питає, як то є, що є вже стільки тисяч польської молоді з найвищою освітою, а нема нікого з неї, щоб написав таку книжку. Вартувалоб, пище часопис, брати польській молоді приклад з американок, що не є з польської крови.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Повною жменею і з щирого серця!

Маємо нами самими поставлений, нами самими ведений, і нами самими контрольований (очевидно й урядом!) Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, що може вже тепер не тільки свобідно жертви збирати, але й їх самостійно висилати.

Значить, що ми осягнули те, до чого змагали. Значить, що тепер маємо вже повну змогу виконати наш людський обовязок супроти українських жертв війни.

Свідомість, що так є, накладає на нас тепер велике зобовязання. Бо маємо з одного боку радість, що свого діпняли, а з другого журу за те, щоб тепер показати себе гідно перед нашими нещасними братами і сестрами в Европі. А далі теж і перед нашими урядовими чинниками, у яких ми домагались нашого права, кажучи їм, що наше громадянство розвине широку допомогову акцію тільки тоді, як ту самостійність дістане.

Ті чинники матимуть тепер нагоду приглянутись, хто ми, яка в нас дійсна любов до нещасних братів і як ми справді жертвуємо. Кожного місяця діставатимуть вони звіти У. А. Д. Комітету. Діставатимуть в тому самому часі теж і звіти від інших того роду комітетів, французького, жидівського, польського, російського і т. д. І мимоволі будуть порівнувати різні національні ґрупи в Америці, та приходити до заключення, що вони собою уявляють.

А гуманітарне мірило це високе мірило!

Застановімся тепер над тим. Роздумаймо це. Тоді зрозуміємо, що тепер уже не час на сумніви. Тепер уже нема місця на відтягання, на дальше передержування у касах збірок. Зате тепер треба жертвувати повною жменею, з щирого серця, з глибокого переконання.

Що більше. Мусимо теж зрозуміти, що тут іде про постійну жертвенність. Наша свідомість і зорганізованість виглядалиб у Вашинґтоні дуже мізерно, якщоб ми не поступили так, як поступають інші національні ґрупи, чи, кажучи просто, як поступають американці.

Нам треба всюди жертвенність піднести і вдержувати її на відповідній висоті. Як хочемо, щоб нас шанували, то пошануймо вперед самі нашу власну гідність. Пошануймо її щедрою жертвенністю. А це скріпить наше внутрішнє життя і піднесе нас в очах інших. В тому і в очах тих урядових чинників, що нам дали змогу допомагати українському народови в Европі в такий спосіб, на який ми наставали, вважаючи його чесним, справедливим і людським.

Нашою послідовністю і витривалістю ми збудували орґанізацію, яка може зробити дуже багато добра і для нас самих в Америці. Через неї маємо змогу ввійти в зносини з різними іншими гуманітарними установами, визнаними урядом. Можемо пізнавати різних визначних людей з різних національних ґруп. Та найважніше: можемо бути постійно в контакті з урядовими чинниками і діставати з першого джерела потрібні інформації, як от у справі біженців в Европі, зокрема, як і чим можна їм звідси помогти.

Перед нами, як бачимо, широке поле для праці на полі гуманітарнім. Згодом буде можна помогти українським жертвам війни з різного боку, але тепер та допомога ще в многім обмежена. Та так є, що якщоб нині ми мали і найбільші можливости, то ми зних не моглиб користати, бо нема в нас на таку акцію відповідних матеріяльних засобів.

Тому сповнім принаймні те, що можна робити! Зложім усі якнайскорше більшу жертву, щоб нею У. А. Д. Комітет міг поратувати принаймні тих, кого можемо вратувати.

Отже жертвуймо і ще раз жертвуймо!

ЗВЕРТАЮТЬСЯ ДО КОНГРЕСУ.

Поляки з нюйорської округи, що визнають Конґрес Американських Поляків, відбули минулої неділі масове віче в Мангатен Сентер, на якому заявилися в резолюціях проти польського уряду в Варшаві як „агентів Сталіна". Далі визнали американський уряд „співвідповідальним за совєтські злочинства в Европі", а теж за такі засоби, „які не можуть бути толеровані американським народом", а яких вживається в американській зоні в Німеччині супроти біженців, що не хочуть вертати під совєтську владу. Теж заявили, що „політика Ялти веде у льоґічнім висліді до занехання нами традиційних американських взірців гуманітаризму і свободи". Супроти цього, кажеться у резолюції, що уряд „обтяжив відповідальністю за совєтські злочини цілий американський нарід", зібрані американці, що є з польського роду, домагаються, щоби справа американської політики супроти Польщі, а зокрема ще справа біженців з країв, що їх забрала Росія, була розглянена американським конгресом у Вашинґтоні, де повинні би бути теж виявлені „тайні зобовязання уряду Злучених Держав супроти Росії".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Нюйорчанин. — На Ваш запит у справі концертів при співучасти Марії Сокіл та А. Рудницького, що мають відбутися в Ню Йорку та інших містах, як це оголошують Українські Щоденні Вісті, подаємо, що тих концертів не влаштовує Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, що має свій осідок у Філядельфії, а „Всекраєвий Комітет Допомоги Радянській Україні", що веде свою акцію з звязку з установою, що була досі відома як „Рошен Вор Реліф".

РАДИКАЛ-БІЖЕНЕЦЬ.

В „Українській Громадській Порі" поміщено листа, одержаного від М. Стахова, визначного діяча-радикала, що опинився на німецькій території як утікач спід Совєтів. В листі є таке: „Із наших товаришів багато в неживих... Більшість членів Головної Управи Радикально-Соціялістичної Партії вивезено в тюрми на Сході і їх роля невідома. Багато наших товаришів пропало при німецькім терорі. Деякі були вбиті націстичною дурійкою. Інші тільки з трудом і втратою здоровля висмикнулися з біди. Живими є тут коло мене т. т. Ріпецький, Лисий, Павлів, Іван Макух. З українських ґруп на тому терені перебідовують Мудрий, Павликівський, Рудницька Мілена, Баран, Кедрин... До Німеччини й Австрії гітлерівці вивезли міліони наших людей. Маса з них вертає на свою землю, але значна частина вернути не може й останеться на примусовій еміґрації. Цим людям треба зараз, негайно помогти..."

А ДЕ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА?

В. Александров надрукував в ґазеті „Новоє Русскоє Слово" досі понад 35 фейлетонів і довжезних статтей про сучасну літературу в Росії, обговорюючи масу російських творів. В тому самому часі передають большевицькі У. Щ. Вісті про українську літературу в Совєтах десятками разів скупі й дрібні вісти про ті самі збірки віршів, чи ту саму повість, з постійною заповіддю, що ще вийдуть такі й такі то твори, чи там передруки... І що подадуть, коли в українській державі за два десятки років (себто до війни) навіть не спромоглись видати творів Івана Франка, бо видали тільки кілька томиків, і то на лихім папері!

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".